

Шормо эл, порымлык да гым берр!

48-ше (3280) №,
2016 ий 26 ноябрь,
шуматкече.

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

МАРЛА ЛУДЫНА, ПОЙДАРАЛТЕШ УШНА!

1-11 ДЕКАБРЬЫШТЕ
подписке декаде эрта,
«Ямде лий» газетлан Россий мучко
шулдырак ак дене возалташ лиеш!

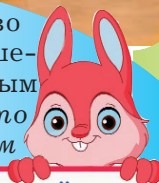

Реклама.

Подписке-2017

Морко район Коркатово лицейын 4-ше классыштыже тунемше-влак (снимкыште) «Ямде лий» газетым кажне шуматкечын вучат. «Тушто ятыр онай да кӱлешан материалым муаш лиеш, – маныт нуно. – Йоча-влак, газетлан возалтса. Ида юватыл. «Ямде лийлан» подпискым ыштеда – те моткоч поро пашам шуктеда».

А.В.АНИСИМОВ.

Лотерей модышыш ушно!

Подпискым ышты-ме квитанцийын копийжым редакцийыш колто!

Газетлан возалтынна

Ме «Ямде лий» газетым ешге лудына. Шушаш ийланат подпискым ыштенна. Газетысе кажне лаштыкыште шуко ум пален налаш лиеш. Йоча-влакын возымыштым лудын, Саша ўдырна заметкым серыш, савыкталтмыжым вуча.

СТЕПАНОВМЫТ еш.

Волжский, Упшер.

Чапаевын тоштерже

Ме Чебоксарыш экскурсий дене миенна. Школ вуйлатыше Иван Николаевич Ельмекеев шкежак автобус дене наптаен. Пырля класс вуйлатышына Надежда Валентиновна Романова лийын.

Ме Граждан сарын геройжо Василий Иванович Чапаевын музейжым ончен коштынна (снимкыште). Тушто тачанкым, геройын будёновкыжым да шуко тӱрлӧ ожнысо арверым ужынна. Чапаевын шочмо пӱртышкыжат пурен лектынна.

Настя ГОЛОСОВА, 3-шо класс.

У Торъял, Тошто Торъял.

Марий мландым моктен

Шуматкече. Йошкар-Оласе 7-ше номеран школ. Марий тувырым чийыше ўдыр-рвезе-влак актывый залыш чумыргат. Таче нуно почеламутым сылнын лудмо шотышто танасат. «Марий мланде, тый денет кугешнем!» сылнымут конкурсыш түрлө школ гыч тунемше-влак толыныт.

Чыланат пеш кертыт! Мастер улыт! Вес национальностян лудшо-влакым колыштмек,

марий улыт манын шонет! Теве Григорий Вотьяков (14-ше гимназий),

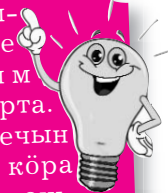
- Икымше верым налше-влак:**
- * 1-4 класс – Дарья ПЕТРОВА, 15-ше №-ан школ, 3-шо «Б» класс.
 - * 5-7 класс – Кристина КРАСНОВА, 13-шо №-ан школ, 5-ше «А» класс.
 - * 8-9 класс – Анастасия ПЧЁЛКИНА, 2-шо №-ан школ, 8-ше «А» класс.

Андзю Тахакаси (21-ше шк.), Серан Агамалиева (9-ше шк.) марла моткоч чаткан ойлат.

Л.СЕМЕНОВА, жюри ет.

Аныклыман!

21-27 ноябрьште школлаште «Электротулым аныклыме арня» эрта. Шукерте огыл игечын титакшылан көра ялыште электровоштыр кўрлын ыле. Тулын илышыште чот күлешан улмыжо эше ик гана рашеме. Ме электротулым аныклен кучылт огына мошто. Вет электротулым ышташ мынар пўртўс поянлык күлеш! А тудо эре шагалемеш. Иктаж-кунам йоршеш пыта гын, вара кузе илыман?!
Элина НИКОЛАЕВА.
Морко, Эгерсола.

Марий Таумутна

прозаик **Елена**

Андреановна ЮНУСОВА

Звенигово район Кужмара кундемысе клуб ден книгагудылаш вич экземпляр «Ямде лий» газетлан подпискым ыштен. Газет-влак 2017 ий январь гыч мият.

Толын Йўштө Кугыза

Шочмо кечын-же Йўштө Кугыза У Арбан йочасадыш унала толын. Тудым изи нўга-влак куанен ваиллийныт.

И.НИКИТИНА.

Медведево район.

Передачым ямдылена

Ме, Ирина Юрьевна Нагаеван вуйлатымыж почеш, «Новости школы» видеопередачым ямдылена. Тудым школын сайтышкыже верандена. Тек кажне кумылан ет онча. Классыште мый дечем молыжо чыланат диктор лийын онченыт. Нунылан пеш келшен.

Артём БУЛЫГИН, 8-ше класс. Советский, Ёрша.

Историйым шергалына

★ Руш-япон сар годым Порт-Артур ор верч кредалмаш кужу жап шуйнен. 1904 ий 26 ноябрьште руш войска япон войскам чактарен кертын.

★ 1 декабрь Воинский чап кече семын палемдалтеш. Руш-турко сар годым 1853 ийыште Синоп мыс воктене кугу теңыз кредалмаш лийын. Павел Степанович Нахимовын вуйлатыме руш эскадр турко-влакым кырен шалатен.

«Морозко» кином 1964 ийыште сниматлыме. Режиссёр – Александр Роу. Марфушенькан

рольжым Инна Чурикова модын. Тудо тунам Щукинский училищыште тунемын. «Мыйын моткоч киношто модмем шуын. Актёр-влакым ойырымо годым туге чот пўкшым пурынам – пўэмат чаманен омыл. Тидыжак режиссёрлан келшен, витне», - ойлен тудо.

27 ноябрь - Аван кечыже

Пеленет лийнем

Авамын лүмжө - Лариса. Тудо кевытыште тырша. Шкеак машина дене кудалыштеш. Калык дене мутланен пеш мошта. Акам ден когыньнам ончен кушта. Мылам мөнгысö пашам ышташ полша. Авай, пайрем дене саламлем! Кужу ўмырым, пенгыде тазалыкым тыланем. Тыйым йоратем. Эре воктенет лийнем.

Даниил ЯНЫШЕВ.
Параньга, Элпанур.

Туньктышем

Аваемым йоратем,
Аваемым пагалем.
Ынже нойо ман шонем,
Сомылым ышташ полшем.
Паша гыч
толмыжым вучем,
Портъмамат ишттын шындем,
Кочкашат шолтен моштем.
Авам мыйым туньктен.

Валя КАНБЕКОВА.

Волжский, Кугу
Корамас.

**А в а н
ш ы д ы ж е
ш о ш о л у м**

гайк: шуко во-
зеш, вашке шула.

Ньога-
влакын авашт ик кечым
йочасадыште эртарышт. Пырля
зарядкым ыштышт, пеледышыш
вўдым шавышт, пазлым погышт, тўрлө
модыш дене модыч (снимкыште).

Ирина СЕМЕНОВА.
Медведево, Новый.

Икте гына

Мыйын эн шерге, йоратыме йолташем - авам, лүмжө - Алёна. Тудо фермыште презе-влакым онча. Мөнгыштат чыла шукташ тырша. Пагытше шагал гынат, шольым ден когылянна кажне ийын У ийлан костюмым ямдыла. Авам пеш чот йоратена, шушаш пайрем дене саламлена! Тыланена тазалыкым, пиалым, пашажат куштылемже. Йоратыза авадам!

Алина БОЧКАРЕВА.

* * *

Поро кумылан, чевер аваем, тый шуко пашам ыштет. Иктаж-мо лиш гын, эре пеленем улат. Кужеш иле манын, эреак шонен коштам. Пайрем дене шокшын саламлем!

Диана ВАСИЛЬЕВА.

Татарстан, Агрыз район, Буймо.

Мый изиэм годымак ава деч посна кодынам. Кызыт тудо моткоч огеш сите. Авам улмо годым могай сай ыле. Шыман пелештымыже, мемнам шыматымыже, пушкыдо кидше эре ушеш возыт. Аралыза авадам! Тудым нигö алмаштен ок керт.

Таня ИВАНОВА, 8-ше класс.
Морко, Шордўр.

Алина КУЗЬМИНА, 3-шо класс.
2-шо №-ан Морко школ.

Син-
квейн

Ава

Мотор, шыма.
Йората, кольштеш, полша.
Ава - эн лишыл айдеме.
Илыш.

Антон КОНДРАТЬЕВ.

Ава

Лывырге, чевер.
Шочыкта, онча, кушта.
Ава илыш вийым пуа.
Пиал.

Настя АПАКОВА.

Ава

Пашаче, весела.
Тургыжлана, чамана, вўчкалта.
Ава кече дечат шокшырак.
Ўшан.

Марианна МАРТЪЯНОВА.

Ава

Йытыра, ласка.
Тунькта, арала, шымата.
Ава кумыл лай порсын.
Куан.

Катя ЯМБАШЕВА.

Волжский, Пөтъял.

Йоратымем

Авам Эльвира Николаевна 35 ияш. Тудо «Акашево» чыве фермыште тырша. Пашаже неле. Авамын кум шочшыжо улына, кажныланна поро шомакым муэш. Меат тудым йоратена.

Анжела ИВАНОВА, 5-ше класс.
Советский, Вечын.

Йоратыме аваем - Василиса. Ачай дене коктын кум йочам ончен куштат, ик уныкашт уло. Авам кидпашалан мастар, чыла ыштен мошта, мемнамат тунькта. Авам нигö деч сай.

Инна АРХИПОВА, 6-шо класс.
Одо кундем, Алнаш,
Одо школ.

Поро мутым муэш

Авам поро кумылан, сай койышан, ушан, кидше лывырге, йўкшö шыма. Ешна кугу, а тудо чылаланна поро шомакым муэш. Эрак кынелын, порт сомылкам ышта, мемнам школыш ужата. Яра жапыште ўпым кылдыме мотор резинкым (снимкыште) крючок дене пидеш. Кушкын шумеке, тудын гай лияш шонем.

Пушкыдо модыш

Конкурсн
пурышо
паша

Морко посёлкысо 1-ше номе-
ран йочасадыш коштшо Алика
ПЕТРОВА.

Мый маскамым ондалам,
Тудын шокшыжым шижам.
Кунам уке аваем,
Мый маскамым модыктем.

И.АЛЕКСЕЕВАН фотожо.

Параньга район Элпанур
гыч кандаш тылзаш Дарья
ВАСИЛЬЕВА.

М.ВАСИЛЬЕВАН фотожо.

Морко
район Шордур ял
гыч марий удыр
Валерия ШУРАЛЕВА.
С.ШУРАЛЕВАН
фотожо.

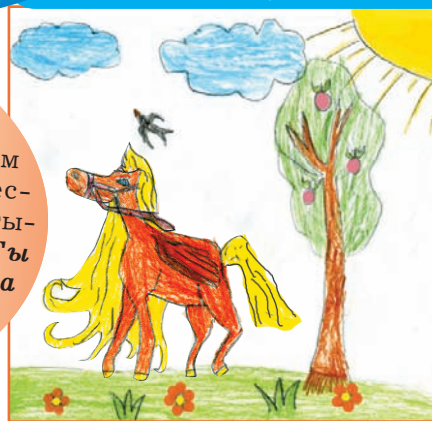
Ноябрь
нечке: то шортеш, то вош-
тылеш.

30 ноябрь – Суртволькын
түнямбал кечыже

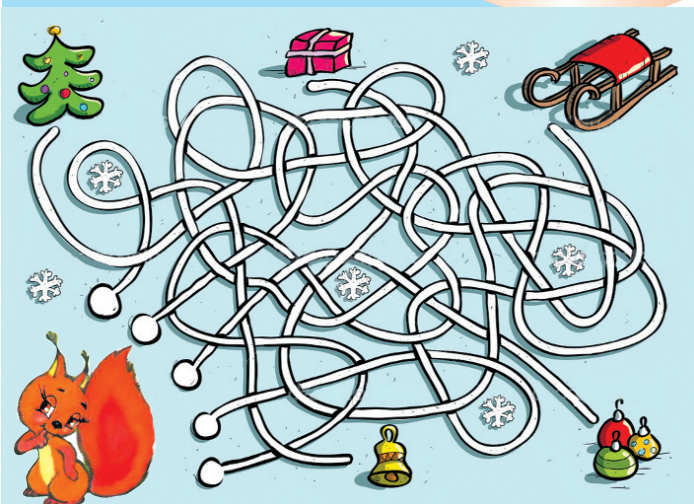
Коля ден Таня
тетрадьыш т
икнарак лийын.
Коля Танялан кок
тетрадьым пөлеклен.
Таня тетрадьше
Коляна деч мынарлан
шукырак лийын?

Тыгай
кечым эртараш
1931 ийыште Фло-
ренцийыште пүртүсым
аралыше-влакын конгрес-
сыштышт пунчалым лукты-
ныт. Ёжмашыже: «Ты
навсегда в ответе за
тех, кого приручил».
В.КУГОРНО
ямдылен.

Виктория ЧИМАКОВАН
сүрегше.
Волжский, Сотнур.

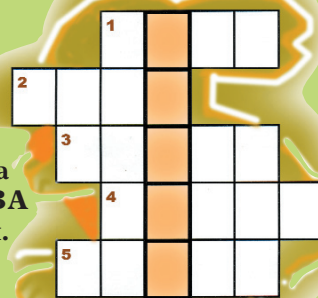
Урлан пөлекым ойыраш
полю.

Рушла гыч марлаш куса-
рыза. Чиялтыме клеткылашке
могай янлык
шылын?

1. Лошадь.
2. Волк.
3. Лось.
4. Медведь.
5. Ёж.

**Юлиана
АНТОНОВА**
ямдылен.
Волжский,
Сотнур.

К
р
о
с
с
в
о
р
д

Индекс: Марий Элыште - 78574,
вес кундемлаште - 52713.
Тираж 1150 экз. Заказ 2934.
Формат – А-4-8.
Директор-тун редактор
Л.В.СЕМЕНОВА.

E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru
Тел. 45-25-49(факс),
45-22-82.

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:

Марий Эл Республике-
се культур, печать да на-
циональность паша шо-
тышто министерстве, "Ям-
де лий" газет" кугыжаныш
унитарный казенный
предприятий.

Газетым Массовый коммуникаций
сферыште да культур наследийым ар-
лымаште законодательством шуктен шо-
гымым эскерше Федеральный службжы
Приволжский федеральный округысо уп-
равленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште
пуымо.

0+

Печатыш пуымо жап – 14-00,
фактически – 13-00.
Ак – кутырен келшыме
почеш.

Авторын да редакцийн шо-
нымашышт түрлө лийын кер-
тыт. Серыш-влак мөнгеш огыт
колтал.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде
оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийн адресше: 424006, Йошкар-Ола,
Строитель урем, 95.

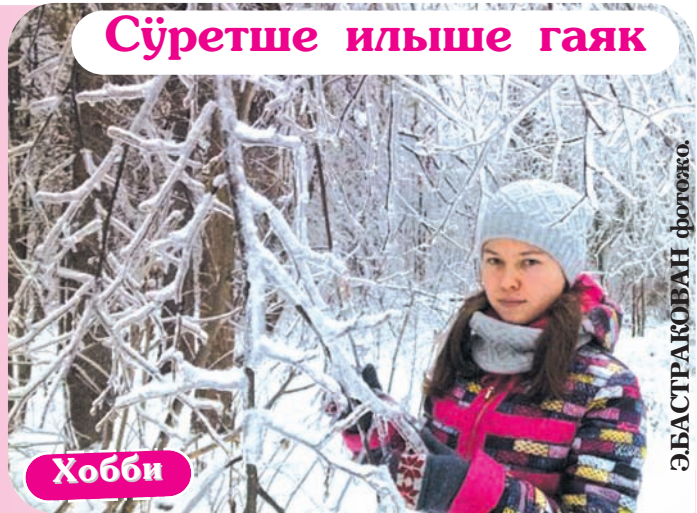
Редакцийн да издательнын
адресше: 424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалыкше урем, 20.

Советский районысо Ургаш посёлкышто кушшо Алёна Бастракова – моткоч уста ўдыр. Аваже Эльвира Никифоровна тудым изи улмыж годымак сымктыш тўняш пуртен. Пўртүс моторлыкым ужын мошташ туныктен. Коктын кенезымсе кавам, телымсе чодырам, шыжымсе кече шичмым да моло сўретым фотоаппарат дене шуко-шуко войзеныт. Фотографий-влакым выставкылаш луктеденит. Школышто 10-шо классыште тунеммыж годым Алёналан оригами келшен шинчын. Тыгыде кагаз лаштык дене мом гына тодын огыл?

Йошкар-Оласе технологический колледжыш тунемаш пурымекыже, ўдыр портретым сўретлылаш тўналын. Тиде мастарлыклан тудым Вячеслав Васильевич Крупин «Живопись и рисунок» урокышто туныктен. *«Изи годсо портретемым тўрлө чиян карандаш дене сўретлен ончышым, ыш келше. Портрет простой карандаш дене веле мотор лектеш»*, – ойла Алёна.

Портретым сўретлымаш – ўдырын хоббиже, ончыкыжым тудо мастар парикмахер лийнеже.

Сўретше илыше гаяк

ЭБАСТРАКОВАН фотожо.

Хобби

А.ЭМАНОВА.

Патырлык урок

Маршал Георгий Жуковын шочмыжлан - 120 ий

Совет Союз Герой, маршал Георгий Константинович Жуков 1 декабрьште кресаньык ешыште шочын. Черке школын кум классшым пытарымек, коваштым ийлыме мастерскойышто ыштен. Икымше тўням-

бал сар тўналмек, тудым армийыш налыныт. Кавалерийыш логалын. Курсым эртымек, унтер-офицер лийын. Сарыште лўддымылыкым ончыктымыжлан Георгиевский ыресым пуэныт. Контузитлалтын, начарын колаш тўналын.

Революций лиймек, Жуковын эскадронжым шалатен колтеныт. Тудо мўнгыжō пўртылын. Граждан сар жапыште Йошкар Гвардийыш пурен. 1923 ийыште полкым вуйлаташ ўшаненыт. 1939 ийыште Халхин-Гол кредалмаш годым япон войска-влакым кырен шалатымылан Совет Союз Герой лўмым пуэныт. 1940 ийыште Г.К.Жуков генерал лийын. 1941 ий телым Сталин тудым Генеральный штабын начальникшылан шогалтен.

Кугу Отечественный сар военачальник койышыжым утыр пенгыдемден. Генерал Жуковын шонен да командоватлен моштымыжлан кōра фашист тўшка блокадыш логалше Ленинградым налын кертын огыл. Тиде жапыштак немыч армий Москва деке лишемын. Пеш неле жапыште Сталин Жуковым Западный фронтын командующийжылан шогалтен. Совет салтак-влак илышыштым чаманыде кредалыныт, чумыр калык Москвам аралымашке кынелын...

Фашист-влакын наступленийыштым чарен шогалтен кертыныт, варажым совет армий контрнаступленийым тўналын. Тидеже Жуковын пенгыде койышан, ушан, лўддымō улмыж нерген ойла.

Германийын капитуляцийжым да Мосваште Сенгымаш парадым СССР правительстве лўм дене Жуков прииматлен.

Сар деч вара Совет Союз маршал Г.К.Жуков ятыр ий обороно министр лийын. Ўмыржō 1974 ийыште кўрылтын. Капшым Кремль пырдыжеш тойымо.

Л.СЕМЕНОВА ямдылен.

Газетым Печать да массовый коммуникаций шотышто федеральный агентствын финанс полшымыж дене лукмо.

Лўддымылык – талант, тудым тыршыме дене от шочыкто.
ВАСИЛЬ БЫКОВ

Йоратымаш. Могае тудо?

Шижмашыже чот виян

Кушмо семын, ийготым погымо дене «ава» мутын нелытшым вес семын аклаш тўналат. Мыят торжа койышем, осал шомакем дене авае мын кумылжым ятыр гана коденам дыр. Но ава шўм чыла умыла да осал койышым чараклен мошта. Кызыт мый 17 ияш улам, кўчык илыш корнем шергалын, шкаланем акым пуаш тыршем. Аваем моткоч чот йоратем, кеч тидын нерген тудлан шуэн ойлем. Молан йоратем? Пеленем улмыжлан, вет южо йоча аван чон шокшыжым шижде ила; мыланем йоратыме шўжарем-влакым пўлеклымыжлан; тунеммаште полшымыжлан; суртышто арулыкым, чаткалыкым эскерымыжлан да шуко-шуко моылан. Икманаш, АВА улмыжлан!

Ўдыр-рвезе-влак, аваланда поро да ныжыл кумылдам ончыкташ ида вожыл, аралыза тудым. Аван йоратымашыже тўнямбалне эн виян.

Дмитрий ГРИГОРЬЕВ,
11-ше класс.

Советский, Кельмаксола.

Ава – юзо айдеме

Кажне йочан икымше шомакше – ава. Молан? Ава икшывым ош тўняш шочыкта. Ньоган аваже дене кылже мўшкырыштў кийымыж годымак пенгыде. Тунам тудо йоратымашым шижеш гын, варажым ласка, пиалан да таза кушкеш; ава чўчыкыдын шортеш, ойгыра – йочанат пўрымашыже неле да куктежан лиеш. Тидым шанчыен-влак шымленят.

Кызытсе саманыште шуко ўдырамаш ончыл верыш пашажым шында гынат, ешыжлан жапым садиктак муэш. Чаманаш логалеш, тўнямбалне феминизм виянеш. Икшывым шкетын ончышо ава-влак шукемыт.

Нуно ты корным шке ойырен налыт. Тыгай ава-влакын пашадарышт кугу, йочам ончен кушташ йўнышт уло. Но тыгодым ава икшывыжлан чон шокшыжым, порылыкшым ситышын пуа мо? Тыгай ава-влак кугу йонгылышым ыштат, шонем. Нуно икшывыштым собсьенностьыштан шотлаш тўналыт. А йоча ончыкылык илышыжым кузе чоңышаш? Мыйын шонымаште, лач тичмаш ешыште икшыве тўрыс пиалан лиеш. Тачысе кечылан тўнямбалсе статистике куандарыше: ача-ава пелен кушшо йоча шукурак.

Ме, самырык тукум, торжа, чытамсыр койышан улына. Тыгай койыш дене шукуж годым эн лишыл егнан, аванан, чонжым корштарена. Айста поро шомакнам аваланна огына чамане!

Лиана БУТЕНИНА, МарГУ-н студенткыже.

Эн лишыл

Илышыште йоратымаш тўрлў лиеда: айдеме, пўртўс, янлык дек... Айдеме эн ончыч шочмо аважем йората. Мландымбалне эн поро, эн ныжыл мут – ава! Тидлеч шерге эше могай шомак лийын кертеш?! Ава икшывылан илышым пўлекла, ончен кушта, ўмыржў мучко йоратен арала. Могай кугу ўшан дене тудо йочан икымше ошкылым ыштымыжым вуча. Кеч-кўланат шке аваже эн шерге, эн сай. Икшыве чон эре ава дек шупшеш. Ава вурса гынат, йоратен вурсалта, чаманен колта. Ий-влак чонештен эртат, но ава ўмырешлан эн лишыл колаш.

Екатерина ГРИГОРЬЕВА,
9-ше класс.

Параньга, Элпанур.

Ачам лўмеш

Йоратыме ачамын
ик ўдыржў ылым,
Тўняште тудлан –
падыраш.

Юмынава шке помышыш нале ачамым,

Ила гын, лиеш ыле лишыл йолташ.
Палем, эскера тудо кўшычын, суксо,
Вўчкалташ вел ок тол нигунам.
А мый омыштем тудым шокшын ондалын
Ойлем: «Йоратем тыйым веле, ачай!»

Регина ШИКАРЇВА.

Морко, Шўргыял.

Эн ўшанле

Йоратымаш, мыйын шонымаште, – вес айдемылан ўшанымаш да тудым пагалымаш. Ешыште ўшанымаш пыта гын, йоратымашат пыта, шонем.

Вес йоратымаш – ава ден икшыве коклаште. Тыгай йоратымашым нигўат пытарен ок керт. Тиде йоратымаш курымашлык.

Эше шочмо кундемым йоратымаш уло. Тыгай йоратымаш кажне айдемын чоңыштыжо илышаш.

Юлианна ЕРМОЛАЕВА.
Марий Турек, Сардаял.

**Чын ошкылым
ыште, йолташ!**

«Электронный тамак капкыллан энгекым огеш ыште», «ВОЗ пеггыдемден» манын ұшандарымым чўчкыдын ужаш да колаш лиеш. Вара тиде чын мо? Айста тиде да моло йодышлан вашешташ Республикысе наркологий диспансерын йоча да ийготыш шудымо-влак дене пашам ыштыше врач-наркологшо **Н.Н.ДАНИЛОВАМ** (снимкыште) йодына. Мут – **Нина Николаевна**.

- Электронный тамакым тыглай тамакым шупшмо ваштареш кучедалаш манын, 2004 ийыште шонен луктынтыт. Паша опытем гыч каласен кертам: тамак шупшымым йўршеш кудалтыме олмеш электронный тамакым шупшишо-влак шукемыт веле.

- Молан тыге?

- Электронный тамакынат сайже ден осалже улыт. Электрон тамакым шупшишо ден медик, биолог, химик-влак коклаште кызыт тидын шотышто ўчашымаш кая. Электрон тамак дене пайданыше-влак «Шупшмо годым шикш огеш лек, сандене тудым тамакым шупшаш чарыме верлаштат кучылташ лиеш. Шикш уке гын, тугеже шодышко аяр огеш логал» маныт. Лач тиде шонымаш нуным ончычсо деч чўчкыдынрак шупшаш тарата. Нуным ончен, тамакым шупшидымыжат пырляшке ушна.

Шукерте огыл ик палыме туныктышым вашлийым. Иктым-весым ойлымо кокла гыч электронный тамак нерген мут лекте. «Палет, - манеш, - ме кажне эрдене тунемше-влакын портфельыштым тергена, электронный тамакым кычалына. Тыгай тамак нерген чыла вере ойлаш тўналме деч вара эсогыл тамакым шупшын ончыдымо йочажат тиде «онгай модышлан» шўмангын. Вет кугурак класслаште веле огыл, изирак класслаште тунемше-влакат туддене пайдаланаш тўналыныт. «Электронный тамак деч нимогой энгек ок лий» манын вашештат».

ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАМАК НЕРГЕН

Чынжымак, газетлаште, телевидений ден радиолаште

Палемдыман: тергыдыме электронный тамак кидеш пудешт кертеш.

- Нигў огеш терге гын, картриджыш тыглай тамакын аяржымат оптен кертыт?

- Чын. Тыгай электронный тамак еҥ деке логалеш, а тудыжо, нимом палыде, да эше «Электронный тамакым мыняре шонет да кушто шонет шупшаш лиеш» манмым шотыш налын, молгунамсе деч чўчкыдынрак шупшеш. Передозировка лиеш, аллергический реакцыйым пуа. Вуйжо савырнаш да коршташ тўналеш, укшинчыкта, мўшкыржў пўтыра. Примерлан ойлем: США-ште кочкыш ден эм-влакым тергыше администраций электрон тамакым лукишо икмыняр фирмыште лийын. Электрон тамаклан ямдылыме жидкостлаште да картриджлаште **нитросаминым** муыныт. Тиде вещества айдемым онкологий чер дене черландарен кертеш.

- Тау, Нина Николаевна. Тендан каласкалымыдам лудшына-влак шотыш налыт манын ўшанена.

- Тыгак лийже. Вет тазалык айдемылан эн шерге. Аралыза тудым.

Анфиса ЭМАНОВА.

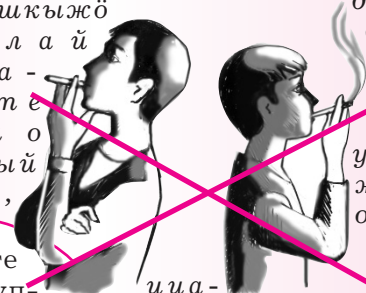
- **Нина Николаевна, кушто сайже да осалже – айста рашемдена.**

- Сайже уке манаш огеш лий. Электрон тамакым шупшишо еҥ аяран шикшышым шагалрак нелеш. Кўргышкыжў тыглай тамакышты улшо угарный газ,

Российыште

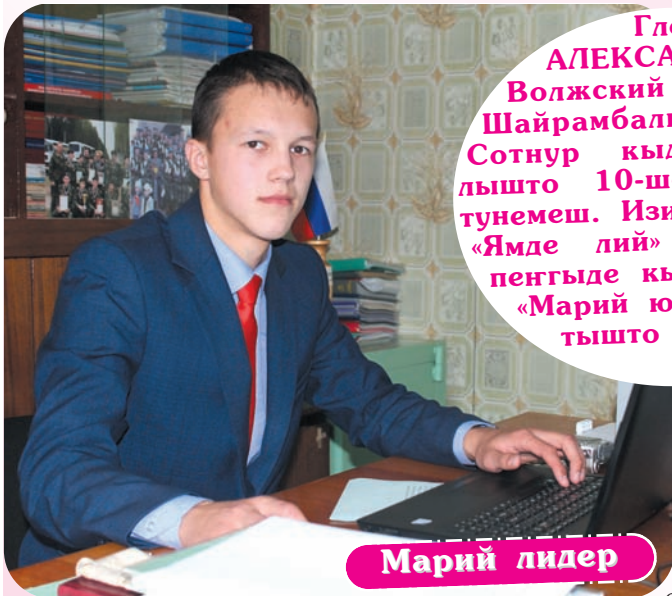
тамакым шупшмылан кўра ий еда 150-200 тўжем еҥ кола.

кондышо ныл тўжем наре вещества шагалрак логалыт. Молан шагалрак манам? Медик-влак шекланаш йодыт, вет электрон тамакым лукишо-влак картриджышке мом темат – чылаж годым пале огыл. Электронный тамак закон почеш сертификацийым эше эртен огыл, сандене тудым лукишо-влакым нигў огеш терге. Теве тыште осалже.

12+

Марий лидер

Глеб АЛЕКСАНДРОВ
Волжский район
Шайрамбалне ила.
Сотнур кыдалаш шко-
лышто 10-шо классыште
тунемеш. Изиракше годым
«Ямде лий» газет дене
пентгыде кылым кучен,
«Марий юнкор» слё-
тышто лийын.

Волонтёр

«Глеб – мыйын пурла кидем, тўн эңертышем, – оила школ директорын воспитаний паша шотышто алмаштышыже Валентина Николаевна Иванова. – Кеч-могай пашам ўшанен пу – чыла шот дене ышта».

Айста рвезе дене лишкырак палыме лийына.

Хоббиже: 1. Волонтёр пашалан шўман. «Технология добра» республиканский конкурсышто «Дорога к роднику» проектым арален, икымше верыш лектын. Тиде проект почеш

шочмо ялысе пашамым тўрлатенят. Глеб пашашке уло ял калыкым ушен. «Волонтёр года-2016» республиканский конкурсышто мастарлыкшым терген. Кугурак класслаште тунемше-влакын конференцийыштышт участвоватлен.

2. Куржталаш йўрата, ече дене коштеш. Грамот ден медальже шуко.

3. Почеламутым сылнын лудеш. Ятыр конкурсышто сеңышыш лектын. Школышто эртарыме пайремлам, концертлам вўда.

Ўшанле йолташыже – Ростислав Михайлов. Тунеммаште икте-весеылан польшкалат. Кажне мероприятийышке пырла ушнат.

Кумирже – ечызе Антон Шипулин. «Мый ачамын шолыжо, изай Эрвин Александров деч чыла шотыштат примерым налам, – оила Глеб. – Тудын гай тале военный лияш шонем».

Л.ГРИГОРЬЕВА мутланен.

Ноябрь

Уремыште - кукшо ноябрь,
Лышташдыме пызле, полан.
Кў телым вучалын ноя гын,
Келша тиде тылзе денат.
Игечым, ойлат, она вурсо,
Пўртўсыштў ямле чыла:
Кенежын ал снегыже тамле,

А шошым моктат
кечыжлан.

Туге дыр. Но
шўлык ноябрь

Молан тыге
чоныш тўкна?

Велен кайыш
йўштў оярым,

Ик семын
йонгалте чыла!

Алёна
ВАСИЛЬЕВА.

Морко, Эгерсола.

Экономике, бизнес да рекламе техникумын (Йошкар-Ола) генеральный директоржын алмаштышыже **Виталий Алексеевич НИКИТИН** тачысе паша рынокыште пеш кўлешан у професий-влак дене палымым ышта.

XXI курымсыо професий

РЕЦЕПШОНИСТ – (анг. – reception – приём) – ең (клиент)-влакым вашлиеш, могай йодыш дене толмым рашемда да кўлеш специалист деке колта; телефон йынгырлан вашешта; кў толмым да йынгыртышым посна журналеш регистрироватла; серыш да кагаз-влакым ойыркален оптеда.

ДИСТРИБЬЮТОР – (анг. – distribute – распределять) иктаж-могай ик фирмын («материнский») официальный еңже (фирме). Тудо сатум ужалыме шотышто фирме дене контрактным ышта, кевытла гоч огыл, а вик ужалкала.

